

Het Dilemma Mensenrechten

Water benaderen vanuit het perspectief van mensenrechten betekent enerzijds een sterke nadruk op het gelijkheidsbeginsel, anderzijds een prioritering van hulp gebaseerd op het recht op leven. Een mensenrechtenbenadering gaat uit van gelijkheid voor de wet. De erkenning van drinkwater en sanitatie als mensenrecht creëert een transparant raamwerk voor good governance door overheden en donoren, die inzichtelijk maken wie zij op basis van de bestaande middelen wanneer gaan bereiken en hoe dit gaat gebeuren. Burgers kunnen er van op aan dat zij op gelijke voet behandeld zullen worden, dat zij inzage kunnen krijgen in programma's, en dat zij mee kunnen doen aan de besluitvorming over hun water en sanitatie. Nederland loopt historisch voorop als het gaat om de internationale rechtshandhaving, wat onder meer tot uiting komt in de vestiging van het International Court of Justice in Den Haag.

Achtergrond / het politieke proces

General Comment no. 15 van het VN Committee on Economic, Social and Cultural Rights (de CESCR) uit 2002 geeft een:

- Gezaghebbende juridische interpretatie van internationaal recht waaruit blijkt dat het recht op water afgeleid kan worden uit andere al bestaande mensenrechtenverdragen;
- Heldere uiteenzetting van de praktische betekenis van de erkenning van het recht op water en sanitatie voor de uitvoering van nationaal water- en sanitatiebeleid.

De International Covenant on Economic Social and Cultural Rights (ICESCR) is ondertekend en geratificeerd door 160 landen. Er zijn goed uitgewerkte mechanismen voor de uitvoering van deze conventie op nationaal en internationaal niveau en dit biedt een non-discriminatoire governance raamwerk voor de levering van drinkwater en sanitatie;

Veilig water en sanitatie is vanaf 2010 officieel erkend als een mensenrecht. Dit mensenrecht wordt wereldwijd beschouwd als essentieel voor een menswaardig bestaan en alle mensenrechten.

- In Juli 2010 stemden 122 van de 192 lidstaten van de VN voor erkenning van het recht op water en sanitatie als mensenrecht (41 abstenties)
- In Oktober 2010 stemde de Mensenrechtenraad van de VN voor de koppeling van dit recht aan de procedures van de ICESCR

Meer dan 30 landen integreren momenteel het recht op water en sanitatie in hun nationale wetgeving. Nederland heeft in Maart 2008 het recht op water als mensenrecht erkend. DGIS heeft twee studies laten uitvoeren naar de realisatie van het recht op water in Benin en Indonesië. De Nederlandse WASH alliantie zet zich in voor de realisatie van het recht op water en sanitatie op nationaal niveau in elk land waar het actief is.

Tijdens het Wereld Water Forum in Marseilles in 2012 zullen 12 landenstudies naar het recht op water en sanitatie gepresenteerd worden. Het doel is te komen tot een model voor **country strategies** voor de uitvoering van het recht op water en sanitatie

Ondanks grote inzet voor de realisatie van de Millennium Ontwikkelingsdoelen in 2015 en goede resultaten op het gebied van drinkwaterlevering zijn er nog altijd naar schatting 900 miljoen mensen wereldwijd die

geen toegang tot veilig drinkwater hebben en 2,6 miljard mensen die geen toegang hebben tot adequate sanitatie; Zoet water wordt een steeds schaarser goed, zowel in kwantiteit als in kwaliteit. De noodzaak om raamwerken te ontwikkelen voor een rechtvaardige verdeling van de milieugebruiksruimte dient zich steeds meer aan.

Er zijn momenteel meer dan 50 000 grote dammen op aarde en de aanleg daarvan heeft in de afgelopen eeuw geleid tot minstens 40 miljoen gedwongen verhuizingen. In de meeste gevallen is er onvoldoende of geen compensatie geweest voor verlies van land, toegang tot water, woongebieden en cultureel erfgoed; Er is geen internationale conventie die de aanleg van grootschalige water infrastructuur reguleert. Er is wel

- een invloedrijk rapport van de World Commission on Dams uit 2000 die veel legitimiteit heeft maar nooit de status van ontwerp conventie heeft behaald;
- een ontwerp Wereld Waterprotocol, geïnitieerd door Michail Gorbatsjov en gepresenteerd aan het Europees Parlement;
- een ontwerp UN Watercourses Convention, gesteund door 17 landen;

Voorbeelden

Positief: In Zuid Afrika is toegang tot drinkwater erkend in de grondwet. De drinkwaterwet uit 1997 specificeert dit recht als een minimum van 25 liter per persoon per dag op een maximum van 200m van het huishouden, en een stroomsnelheid van niet minder dan 10 liter per minuut. Sedert 2000 is wettelijk vastgelegd dat elk huishouden de eerste 6000 liter per maand gratis krijgt. Boven dit minimum moet er wel voor water betaald worden, en hoe groter het gebruik, hoe hoger de prijs.

Dilemma: Gemarginaliseerde groepen op de westelijke Jordaanoever moeten overleven met minder dan 20 liter water per dag, het minimum dat door de Wereldgezondheidsorganisatie als noodvoorraad wordt aangeduid. Israël gebruikt water als politiek wapen en Palestijnen mogen niet meer dan 20% van het grondwater in dit gebied gebruiken. Soldaten vernietigen doelbewust water tanks en andere installaties. 90% van het water in Gaza is ongeschikt voor menselijke consumptie. Bedouin gemeenschappen in de Negev worden toegang tot water en sanitatie ontzegt om verhuizing af te dwingen.

Wat kunt u doen?

U kunt zorg dragen voor een integratie van het recht op water en sanitatie in het Ontwikkelingsbeleid. Dit kunt u doen door aan te bevelen dat DGIS meedoet met het internationaal initiatief om het recht op water en sanitatie als governance model in te voeren;

U kunt zorg dragen voor het recht op voedsel door aan te dringen op juridische ondersteuning van overheden op dit punt binnen het kader van ontwikkelingssamenwerking. Water is een fundamentele voorwaarde voor economische productie. In steeds meer landen wordt in de waterwet een clausule opgenomen dat een basale hoeveelheid water voor kleinschalige voedselproductie ontheven is van een vergunningsplicht;

U kunt aandringen op een mensenrechtenbenadering als model voor non-discriminatoire armoedebestrijding.